Čabän

Ročník XV. Číslo 4

2011
apríl

Mesačník Slovákov Békéšskej Čaby a okolia

Kam smeruje ľudové remeselníctvo? - konferencia v Békešskej Čabe -

11. apríla 2011

Estónski, slovenskí a maďarskí prednášatelia hľadali odpovede na otázky vzťahu ľudového remeselníctva a dizajnérstva, zmien aspektov hodnotenia, zachovania tradičných techník a pod.

Viac ako dvadsaťročný *Spolok ľudového umenia Békešskej župy, Dom tradícií* a *Zväz ľudových remeselníckych spolkov* zorganizoval v békeščabianskej strednej odbornej škole remeselníckej dvojdňovú celoštátnu konferenciu s názvom *Kam smeruje ľudové remeselníctvo II.,* alebo *Moderné snahy v ľudovom umení, ľudové umenie v umení.*

Estónski, slovenskí a maďarskí prednášatelia hľadali odpovede na také otázky, ako vzťah ľudového remeselníctva a dizajnérstva, zmeny aspektov hodnotenia, resp. zachovanie tradičných techník. Riaditeľ Ústredia ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV) Milan Beljak prednášal o vzťahu ľudového remeselníctva a dizajnérstva. Tajomníčka Spolku ľudového umenia Békešskej župy **Anna Pálová** nám prezradila, že od prvej konferencie, ktorá sa konala v Békešskej Čabe v roku 2009, vznikla kapošvárska dielňa MOTOLLA (Motovidlo) spolupracujúca s Nórmi, Estóncami a Rumunmi, kým remeselníci Zalianskej župy nadviazali spoluprácu so slovinskými kolegami.

V Múzeu M. Munkácsyho bola inštalovaná celoštátna výstava Moderné snahy v ľudovom umeí. Jej výnimočnosť spočíva v tom, že popri Kapošvári, Budapešti, Hevešskej, Zalianskej župe a Békešskej Čabe sa teraz po prvýkrát na nej predstavili estónske a slovenské odborné dielne. Na vernisáž prišlo 200 záujemcov, medzi ktorými boli aj hostia z Vojvodiny, Sedmohradska a Slovinska.

www.luno.hu (A.V.)

Čabianska organizácia Slovákov s ÚĽUV-om uzavreli spoluprácu na akciu Dni majstrov, ktoré sa budú konať v Bratislave začiatkom septembra. V rámci podujatia aj znalkyne organizácie budú prezentovať tradičné remeslá.

A Békéscsabán megrendezett *Merre tart a népi kézművesség II. szakmai találkozó* témája A népművészet modern törekvései és helye a művészetben. Észt, szlovén és szlovák előadók is részt vettek és osztották meg a résztvevőkkel országukra jellemző gyakorlatukat. Szlovákiából az *ÚĽUV*-ot Milan Beljak főigazgató képviselte előadásával. A találkozó hozama a Csabai Szlovákok Szervezete számára, hogy szeptemberi pozsonyi Mesterségek Napjain a szervezet kézművesei is részt vesznek.

V. Tradičné slovenské čajové popoludnie

16. apríla 2011

Slovenská národnostná samospráva v Telekgerendáši v spolupráci s Pávím krúžkom Borouka usporiadali Tradičné slovenské čajové popoludnie.

V kultúrnom programe vystúpili: spevokol Horenka a citarová kapela Rosička z Kétšoproňu, spevokol Orgován z Čaby, páví krúžok Ruža z Kondorošu, spevokol Nezábudka z Čorvášu, spevokol z Poľného Berinčoku, miestny páví krúžok Borouka; žiaci Základnej školy Savio Szent Domokos, učiaci sa slovenčinu pod vedením Kataríny Sveczovej.

Účastníci si mali možnosť pozrieť pekný program skupín. Organizátori pohostili prítomných čajom a zákuskami. Udalosť končila losovaním tomboly.

Oryszcsák György
predseda

A telekgerendási szlovák teadélutánon a régió több szlovák kulturális csoportja mutatkozott be és töltött hangulatos órákat együtt.

Stretli sa roztrhané rodiny

Dlhé roky sa organizuje stretnutie čabianskych Slovákov s repatriantmi v Komárne, Nových Zámkoch a v Nitre. V tomto roku bola návšteva spojená s odbornou cestou čabianskych skupín výšivkáriek a speváckov, ktoré prezentovali svoju činnosť v spomenutých obciach, ako aj hostitelia ukázali svoju pestovanú kultúru. Vyšli najavo spoločné body, vyplývajúce zo spoločných dejín a koreňov, pri čom aj nárok o ďalšiu spoluprácu. Pikantériou stretnutia a spoločného spevu bolo aj to, že Eva Kerepecká – zberateľka - si mohla prevziať exempláre zbierky ľudových piesní vydané čabianskou slovenskou samosprávou. Čabänov príjemne prekvapil aj folklórny súbor 15. ročná Zbežanka v obce Zbehy.

A csabai szlovákok csoportja hagyományosan találkozik a Csabáról elszármazottakkal. Az idén is meglátogatta Komárnot, Érsekújvárt és Nyitrát.

19 spoločných slovenských akcií v župe Békéš

26. apríla zasadala Župná slovenská samospráva v Kardoši, kde pri finančných otázkach a potvrdení prísediaceho na súde zo svojich radov, prerokovali žiadosti slovenských komunít o spoločné podujatie so Župnou slovenskou samosprávou. Z dvadsiatich žiadostí podporovala samospráva 19, jedna nevyhovela podmienkam výzvy. Akcie prebiehajú v jedenástich osadách župy Békéš – Békešská Čaba, Čabačúd, Čabasabadi, Elek, Gerendáš, Kétšoproň, Kondoroš, Slovenský Komlóš, Telekgerendáš, Poľný Berinčok, Veľký Bánhedeš - v rozličných témach slovenskej kultúry, vzdelávania a strávenia voľného času. Po zasadnutí členovia samosprávy sa stretli so slovenskými spolkami sarvašského regiónu SOC, kde sa mohli informovať o súčasnom stave a spolupráci a zmapovali spoločné plány so župnou slovenskou samosprávou.

Békés Megye Szlovák Önkormányzata kardosi ülésén döntött arról, hogy 11 település 19 akciója kerül megrendezésre vele együttműködésben. Ezután a szarvasi régió szlovák közösségeinek képviselőivel találkozott, ahol a mai helyzetet elemezték.

Poetické poobedie so 70. ročným Alexanderom Kormošom

11. apríla po rodnom Pilíšu aj v čabianskom Dome slovenskej kultúry a v Segedíne s poetickým poobedím gratulovali k sedemdesiatke Alexandra Kormoša. Uvedieme stručnú odbornú charakteristiku poeta so slovami predsedu ČOS Michala Lásika:

Alexander Kormoš – básnik, prekladateľ, hudobník patrí do predvoja slovenskej literatúry v Maďarsku. Narodil sa v roku 1941 v pilíšskom Santove.

Patrí ku generácii básnikov a spisovateľov, ktorí po štvrťstoročnom literárnom neme v 60. a hlavne sedemdesiatych rokoch veľmi citlivo reagovala na zrýchlujúce sa odnárodnenie a stratu materinského jazyka.

Z časti sú dedičmi generácie ľudových pismákov, básnikov o pol storočia neskôr – lebo aj oni s takou istou vehemenciou, oddanosťou spoznali zmysel svojho poslania, že treba zachrániť v existencii ohrozenú slovenskú národnosť, predovšetkým jej materinský jazyk.

Toto uvedomenie si poslania hlboko vyžaruje z ich poézie, literatúry, už v tlači na prelome 60/70 rokov vyzývali na zobudenie sa z apátie a ľahostajnosti voči národnostnému bytiu, vzbudzujú k hláseniu sa k svojej národnosti k svojmu pôvodu.

Alexander Kormoš je spoluautorom antológií vydaných v Tankönyvkiadó: Výhonky 1978 Fialôčka, fiala 1980 a Chodníky 1984.

V poézii A. Kormoša je menšinový aspekt jeho odkazu vsadený do širšieho historicko – spoločenského kontextu. Vo svojej poézii chápe a poníma svet v širokých súvislostiach, súradniciach. O tom svedčia jeho samostatné básnické zbierky Polyfónia I. 1981 Polifónia II. 1986, v Bratislave vydaná zbierka Plamene jazyka 1986.

V týchto jeho zbierkach zaznievajú štyri rôzne, ale rozvodenné hlasy (slovenské a maďarské pôvodné básne, resp. preklady z obidvoch jazykov). Básnik sa od počiatku snaží o uskutočnenie symetrického, prirodzeného bilingvizmu, vedome sa podujíma na sprostredkovanie hodnôt dvoch literatúr. Jav bilingvizmu a bikultúry sa nezhoduje s asimiláciou,: znalosť jazyka a slovenskej kultúry slúži zachovaniu identity, znalosť maďarského jazyka – slúži integrácii, tlmočenia dvoch kultúr, vyplýva z úloh národností – byť mostom medzi národmi.

Pre jeho lyriku je charakteristické vytrvalé hľadenie základných ľudských hodnôt, ako sú pravda, krása a zároveň pranierovanie nerestí chýb, nedostatky jednotlivcov a spoločnosti.

Táto kritika je vyjadrená občas až neúprosným sarkazmom a humorom (Aforizmy 1997). Jeho básne sa rodia čo sa týka formy z ritmu ľudových piesní.

Alexander Kormoš je aj hudobníkom, vydal zbierku zhudobnených básní, komponuje aj hudbu. Podľa ars poetice básnika jeho verše vyrastajú a rodia sa z ľudových piesní, z ich dokonalej harmónie.

Áprilisban irodalmi délután keretében köszöntötték a csabai és szegedi szlovákok Kormos Sándor költőt, aki elsők között reagált a 70-es években bekövetkezett anyanyelv vesztésére.

POZOR

Onedlho civilným organizáciam pošta doporučí formulár/e - 2182 základné informácie o nonprofitných organizáciách a 1156 hlásenie o činnosti nonprofitných organizácií - povinného štatistického hlásenia, k čomu najlepšia pomôcka vám bude ročné (verejnoprospešné)hlásenie. Hlásenie/ia treba zaslať do 31.05.2011.

FIGYELEM

Nemsokára kézbesíti a posta a nonprofit szervezetek részére a kötelező statisztikai jelentés űrlapját/it – 2182 Alapinformációk a nonprofit szervezetekről és 1156 Statisztikai jelentés a nonprofit szervezetek tevékenységéről -, mely kitöltéséhez a legjobb segédanyag az éves (közhasznúsági) jelentés.
A jelentéseket 2011. 05.31-ig kell elküldeni.

Podajme si ruky

Čabianska organizácia Slovákov vyhrala projekt , s čím sa pripojila k projektom zoskupeným v slovensko-maďarskom interkultúrnom dialógu **Podajme si ruky – Nyújtsunk kezet**. NOS – OSF na Slovensku a Emergency Fund v Maďarsku vypísali grant s cieľom prispieť k rozvoju slovensko – maďarských kultúrnych a spoločenských vzťahov a upevniť vzájomné porozumenie medzi oboma národmi. Projekt organizácie spočíva na základe dlhoročnej spolupráci čabianskych umelcov so slovenskými umelcami a ich spolkami, v tomto prípade sa týka umelcov pod vedením Jaroslava Uhela a Györgya Csutu z Békéšu.

Slovenské akcie v apríli

01.04. Slovenské priateľské popoludnie s nadlackým amatérskym divadlom v Sarvaši

02.04. Valné zhromaždenie a slovenský bál v Poľnom Berinčoku

04.04. Zúčastnenie sa na zasadnutí Slovenského osvetového centra Prednáška Dr Ondreja Krupu v rámci série VÚSM *Z pohľadu vedy* vo Veľkom Bánhedeši

09.04. Zúčastnenie sa na Slovenskom dni v Čorváši

11.04. Rokovanie o projekte *Dolnozemský jarmok* v Bratislave s predsedom ÚSŽZ s Milanom Vetrákom.
Dolnozemský jarmok by sa mal konať 5. júla 2011, na Deň Sv. Cyrila a Metóda, keď je v Slovenskej republike štátny sviatok a mal by byť hlavným sprievodným podujatím osláv tohto sviatku.

13.04. Predstavenie projektu Rozvoj infraštruktúry a obnova v békeščabianskom Slovenskom gymnáziu, základnej škole, materskej škole a kolégiu, na mieste projektu

14.04. Účasť na otváracej akcii EÚ projektu čabianskej slovenskej školy

16.04. Zúčastnenie sa na slovenskom dni v Telekgerendáši. Slovenský deň v Pitvaroši

18.04. Kétšoproňská Horenka sa zúčastní na stretnutí dôchodcov v Budapešti

29.04. Rozlúčková slávnosť v čabianskom slovenskom gymnáziu

Riaditeľka čabianskej školy so žiakmi, v popredí s hosťami: generálny konzul SR Štefan Daňo, primátor mesta Gyula Vantara a predseda Celoštátnej slovenskej samosprávy Ján Fuzik

Predvídané programy na máj

01.05. Rodinný prvý máj v čabianskom Slovenskom klube

02.05. Účasť vo Veľkom Bánhedeši na upresnení podmienok Celoštátneho dňa Slovákov

03.05. Miestna slovenská recitačná súťaž v Kétšoproni

05.05. Vernisáž výstavy pedagogičky materskej škôlky vyučujúcej slovenčinu Sylvie Pissovej Hégelyovej v DSK

07.05. Pracovné stretnutie pracovníkov ÚSŽZ na čele s predsedom Milanom Vetrákom a veľvyslancom SR Petrom Weissom s dolnozemských Slovákov v Čabe. Slovenské dobročinné akcie Slovákov v Telekgerendáši

08.05. Delegácia ÚSŽZ a Peter Weiss navštívia sarvašských Slovákov

09.–13.05. Civilná konferencia družobných miest Čaby v partnerstve s ČOS-DSK

11.05. Stretnutie pri výstave a prednáške Maroša Semančíka pri príležitosti Dňa pamiatok v DSK. Organizátor: Regionálny pamiatkový úrad Komora architektov a Čabianska organizácia Slovákov.

12.05. Generálny konzul Štefan Daňo rozprával deťom v rámci série Poľného Berinčoku

13.05. Zasadnutie Slovenskej samosprávy župného mesta Békéscsaba

14.05. Priateľská večera rodičov a učiteľského zboru Slovenskej základnej školy, materskej školy a žiackeho domova v Sarvaši

14.–15.05. Cesta k družobnej spoločnosti do Litavy na podujatie *Varenie jedál* predkov (Ružička, Gazdinky)

16.05. Spomienková slávnosť pri príležitosti centenária úmrtia Ondreja L. Áchima v Čabe

18.05. Stretnutie Klubu slovenských seniorov v Čabe

19.05. Kétšoproňská Horenka sa zúčastní na kvíze *Kto čo vie v Čabe*

20.05. Súťaž VÚSM pre mládež

21.05. Klobásový festival v Gerendáši

22.05. Závinový festival v Malom Kereši. Deň mesta v Segedíne so slovenskou národnosťou

23.05. Návšteva z MŠ SR pod vedením štátneho tajomníka Jaroslava Ivanča v sarvašskej, čabianskej, komlóšskej slovenskej škole a v Dome slovenskej kultúry v Čabe

27.05. Návšteva slovenského spevokolu z Galanty v Čabe a v slovenskom Komlóši

27.–29.05. Uzavretie družobného styku Kétšoproňčanov s osadou Hriňová-Detva.

Hodnotenie projektu Grundtvig

Keďže sa chýli k uzáveru projektu Grundtvig *V úcte k tradíciám-Hagyományainkhoz hűen*, v ktorom spolupracovali a zveľadili svoje poznatky v rámci tradičných remesiel, kultúry, folklóru, zmaterializovaného v dedičstve a v jeho odzrkadlení v novej dobe pri rozličných zemepisných, hospodárskych a ďalších okolnostiach Slovákov v Čechách, vo Francúzku, v Maďarsku a na Slovensku informujeme Vás o "míľových bodoch" vykonanej práci vo fotkách. Gestorským spolkom je pod vedením Ing. Ľubomíra Kraľovanského Dom Matice slovenskej v Žiline a Klub M Odboru mladých matičiarov v Martine. Partneri sú: Obec Slovákov v Třinci pod vedením Ing. Zdenky Samkovej, Spolok francúzko – slovenského priateľstva s pani Editou Manákovou a Čabianska organizácia Slovákov na čele s Annou Ištvánovou. Projekt prispieva k pochopeniu rozmanitosti euróspkeho kultúrneho dedičstva, podporuje tvorivosť a neformálne vzdelávanie, ktoré učiaci využijú v ďalšej svojej práci a aktivitách.

Ildoka Očovská a pani Vécseyová

Békéscsaba Na jarmoku

Tibor Mótyán hral aj v autobuse

Rožňov pod Radhoštěm - Citarová skupina Boleráz

Nasledujúcou zastávkou bude 03.- 05. 06. 2011 Třinec v Čechách *Spoznajme sa navzájom* a 05.- 07. 06. 2011 Martin *Od identity po integritu*

DOBRÉ RADY

Prestieranie

Pri prestieraní má veľmi dôležitú úlohu obrus. Ľanové a damaškové obrusy neškrobíme a bavlnené len veľmi málo. Obrusy z plastických látok vyberáme podľa farby stien miestnosti, v ktorej stolujeme.

Papierové servítky skladáme zvyčajne do trojuholníka a najdlhšou stranou ich položíme na ľavú stranu k tanieru.

Kvetiny dávame do nízkych a stabilných vázičiek, kvety majú byť drobné a pestré.

Na prikrytý stôl kladieme ploché taniere na mäso a prívarok asi 2 cm od kraja stola. Polievkové taniere dávame na ne. Po pravej strane tanierov položíme nôž ostrou hranou k tanieru, po ľavej vidličku (na zloženú servítku), pred tanier lyžicu rúčkou k pravej strane alebo na pravú stranu taniera vedľa noža. Ak chceme podávať aj predjedlo, ktoré sa nemusí krájať položíme po pravej strane taniera malú vidličku vedľa noža. Pri podávaní predjedla, ktoré sa krája položíme k nožu a vidličke príbory na predjedlo. Vidličku alebo malú lyžičku na múčnik a malú lyžičku na kompót položíme pred tanier vedľa lyžice na polievku. Pred tanier k ľavej ruke položíme misku na kompót alebo na šalát. Pred tanier k pravej ruke postavíme pohár na vodu alebo iné nápoje.

Do prostriedku stola postavíme soľničku so soľou a korením, ocot, polievkové korenie a fľašu s vodou.

Pri podávaní kávy alebo čaju rozostavíme tanieriky s rovnakými šálkami uchom k pravej ruke. Na tanieriky vpravo položíme malé lyžičky. Cukor dávame do stredu stola s lyžičkou alebo kliešťami na kockový cukor.

Použité taniere zbierame a vymieňame za čisté s pravej strany stolujúceho.

Polievku podávame v okrúhlej alebo oválnej polievkovej mise, v ktorej je pripravená kovová naberačka. Prípadne priamo dávkovanú na jednotlivé taniere.

Chlieb podávame nakrájaný v košíkoch alebo tanieroch v ktorých je na spodku obrúsok, pečivo v košíkoch a oboje podávame prikryté obrúskom.

Predkrmy podávame v okrúhlej mise, naberáme vidličkou a lyžicou na malý tanierik. Servírujeme zvyčajne po polievke z pravej strany stolujúceho.

Mäso predkladáme na okrúhlej prípadne oválnej mise. Pomocným príborom na naberanie je veľká vidlička a lyžica.

BEZ KOMENTÁRA

RECEPTÁR

Lenivá žena

Je to veľmi dobrý a rýchly koláč.

2 poháre polohrubej múky, poháre kryštálového cukru, 1 1/2 pohára mlieka, 1 pohár olej, 1 pohár celý mak, 3 celé vajcia, 1 prášok do pečiva, 1 vanilkový cukor

Všetko zmiešať (dlho) a dať piecť. Upečené natrieť lekvárom a dať čokoládovú polevu.

Citrónová zmrzlina

(pre viac osôb):

8 dl šľahačkovej smotany, 150 g kryštálového cukru, 4 žĺtky, 4 citróny, 4 bielky.

Žĺtky s cukrom a smotanou šľaháme nad parou (do 80°C) do zhustnutia. Odstavíme a do horúcej zmesi pridáme dobre umytú, postrúhanú citrónovú kôru z dvoch citrónov, necháme vychladnúť a potom primiešame šťavu zo 4 citrónov. Do úplne vychladnutej zmesi vmiešame z bielkov tuhý sneh a dáme do mrazničky zmraziť.

Čabän
Mesačník Slovákov Békéšskej Čaby a okolia
Vydavateľ:Čabianska organizácia Slovákov
Za vydávanie zodpovedajú
predseda ČOS Michal Lásik
a úradujúca predsedníčka Anna Istvánová
(redaktorka Čabäna)
Adresa redakcie:
Dom slovenskej kultúry
5600 BékešskáČaba, Námestie Kossutha 10
Tel., fax: (66) 321-771, (66) 441-750
www.slovak.hu
E-mail: szlovakhaz@globonet.hu
Fotografie: Csaba Lampert
Sadzba, grafická úprava, tlačiareň:
Progresszív Nyomda Kft.,
Békéscsaba, Erkel u. 2.
Náš mesačník vychádza bezplatne,
v náklade 500 výtlačkov, s finančnou podporou
Úradu Slovákov žijúcich v zahraničí
ISSN 1588-3256